

вказують на те, що діюча система пільг орієнтована здебільшого на забезпечене населення [4].

Неефективною є система адресної соціальної допомоги, для чого необхідно забезпечити:

– диференціацію максимального рівня допомоги для різних категорій населення;

– активізацію виявлення нужденних, передусім серед неблагополучних сімей з дітьми, уніфікацію видів соціальної допомоги, зведення їх до однієї адресної виплати з пріоритетним призначенням адресної допомоги окремим категоріям.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Іванова О. Л.* Соціальна політика: теоретичні аспекти / О. Л. Іванова. – К. : Академія, 2003. – 107 с.
2. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 рр.) “Шляхом Європейської інтеграції” / авт. кол. : А. С. Гальчинський, В. М. Гесць та ін. ; Нац. ін-т стратег. дослідж., І-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
3. Соціальний захист як ознака цивілізаційного суспільства. – Віче. – 2005. – № 5.
4. *Спікер П.* Соціальна політика: теорія та підходи / П. Спікер. – К. : Фелікс, 2004 – 400 с.

Радченко Л. М.
доцент кафедри політичних наук
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
кандидат політичних наук, доцент (м. Київ)

ПРОБЛЕМИ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В останні десятиліття ХХ ст. однією з найважливіших ознак загально цивілізаційного розвитку стало дослідження процесу демократизації. Сучасна демократизація суспільства поєднує в собі класичні риси демократичного розвитку й особливості, що впливають з характеру плюралістичного постмодерного суспільства.

Демократизація – процес послідовної інституалізації переходу від тоталітарної або авторитарної форми управління до демократії, утвердження на основі свідомого вибору політичними силами суспільства демократичних механізмів влади [3, с. 191].

Демократизація суспільства є мінливим процесом, що відбувається шляхом соціальної перебудови. Демократизація є спрямованістю політичного процесу, що характеризується розширенням прав і свобод громадян та їх організаціями, участю народу в політичному житті та його впливом на прийняття політичних рішень, посиленням контролю з боку суспільства за діяльністю держави, забезпеченням вільної конкуренції різних політичних сил, ідеологічного і політичного плюралізму.

Процес демократизації поєднує реформу інститутів держави, розрив з попередньою політичною практикою, а також відмову від колишніх методів керівництва. Демократизація зумовлюється глибокою внутрішньою кризою економічної, політичної, соціальної структур суспільства, застарілою системою цінностей і тому пов'язана із проблемами модернізації. В кожній країні процес демократизації відбувається власним шляхом, зважаючи на історичні, соціокультурні, економічні тощо чинники.

На думку, дослідника Д. Растоу, найважливішою умовою для успішної демократизації є наявність національної єдності, тобто, такого стану, коли більшість громадян потенційної демократії не повинні сумніватися щодо своєї належності до певної спільноти, оскільки латентний розкол є серйозною перешкодою на шляху до демократії [1, с. 50-51].

На розвиток процесу демократизації суспільства на сучасному етапі існування людської цивілізації визначально впливають такі чинники:

- втрата привабливості й делегітимація авторитаризму як моделі національно-державного розвитку внаслідок виявлення його економічної неефективності як інструмента модернізації суспільства;

- глобалізація територіального поширення сучасної демократичної хвилі й масове зростання у світі привабливості демократичних моделей та зразків політичної поведінки внаслідок культурних впливів, що йдуть від західної цивілізації;

- наявність міжнародно-правових стандартів, а також специфічних універсальних чинників (високий рівень індустріального, економічного розвитку, урбанізації; розвиненість масових комунікацій; наявність ринкової, конкурентної економіки; соціальний плюралізм; масовий характер освіти), які підтримують демократичні імпульси в різних країнах [4, с. 21].

Усі ці моделі переходу до демократії передбачають певні зміни, без яких демократизація взагалі неможлива. Універсальними вимогами успішного переходу до демократії є:

- утвердження чи розширення сфери приватної власності та формування ринкових відносин;

- створення середнього класу й умов для соціальної мобільності;

- широкі інвестиції в освіту й розвиток науки;

- формування громадянського суспільства;

- гарантії прав людини й створення системи їх захисту;

- поділ політичної влади на законодавчу, виконавчу і судову, чітке розмежування їхніх повноважень;

- політичний плюралізм;

- розгалужена система вільної політичної комунікації.

В умовах сучасної демократизації України відбувається поступове подолання звичних стереотипів щодо політики, влади, демократії, держави, місце і ролі людини в

суспільно-політичному житті, руйнування політичних міфів та рудиментарних ознак радянської системи. Весь світовий та вітчизняний досвід свідчить про те, що політику не можна трактувати виключно як сферу конфронтації та суперництва в боротьбі різних сил за владу. Натомість вона сприяє інтегруванню соціальних груп, досягненню громадської злагоди, консолідації, співробітництва та подолання політичних, національних, міжпартійних, міжособистісних конфліктів, реалізації національної ідеї.

Становлення демократії в Україні передбачає розв'язання комплексу проблем, спрямованих на досягнення основної мети – становлення самодостатньої, саморегульованої системи із сучасною формою державного правління, пануванням закону, гарантованими правами й свободами людини, громадянською залученістю населення до вирішення суспільних справ.

Демократизація українського суспільства на рубежі епох повинна ґрунтуватися на взаємодії й гармонізації діяльності демократично орієнтованих інститутів, системи державного управління й раціонально налаштованої та цілісної в морально-етичному сенсі бюрократії [4, с. 25]. Виходячи з цього, проблема взаємозв'язку демократії, управління і бюрократії набуває за умов сучасного вітчизняного розвитку сутнісного характеру. В наш час, коли закладаються підвалини української держави і громадянського суспільства, зазначена взаємодія може послугувати цементувальною основою, яка дозволить громадянам України бути активними учасниками державотворчих процесів і господарями власної долі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Зеленько Г. І.* “Політична матриця” громадянського суспільства на прикладі України та країн Вишеградської групи : монографія / Г. І. Зеленько. – К. : Знання України, 2007. – 336 с.
2. *Козьма В. В.* Демократизація українського суспільства та проблеми становлення демократичних інститутів / В. В. Козьма // Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін : збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Спецвипуск. – С. 447-451.
3. Політична енциклопедія / ред. кол. : Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К. : Парламентське видавництво, 2012. – 808 с.
4. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій / В. Ф. Солдатенко (кер.) та ін. ; НАН України ; Інститут політичних та етнонаціональних досліджень. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 536 с.